

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in insertate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena insertatov: Enostopna petlitrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Štev. 107.

V Ljubljani, v sredo dne 11. oktobra 1911.

Leto I.

Baron Gautsch se ne boji.

Gospod baron Gautsch je bil v četrtek, na prvi seji državnega zbora izza dolgih po-
četnic, junak. Govoril je z dr. Adlerjem v
tisti atmosferi polni razdraženih strasti, ki je
bila nastala vsled Njeguševih strelcev. Ves go-
vor ministrskega predsednika se lahko razdeli
na dve poglavji: Kavalirstvo in junaštvo.

O kavalirstvu smo že povedali, kar je
bilo treba. Dodati bi bilo le še, da gospod
baron očitno zaradi preobilne skrbi za dra-
ginjo še ni imel časa, da bi bil popravil
svojo „zmoto“.

Svoje junaštvo je ministrski predsednik
izpričal s ponosno besedo: Mi se ne bojimo!
Mogoče, da to zadržilo ni bilo tako nujno,
kakor se je zdelo gospodu baronu. Če je
mislil na tiste strele, ki so zadeli nekoliko
lesa, bi bilo imelo kaj zmisla, če bi bil po-
vedal strelcu z galerije, da se jih ni ustrašil.
Parlament gotovo ni bil prava adresa. Ker pa
načelnik vlade najbrže ne bo polemiziral z
atentatorjem in ker tudi ni verjetno, da je
hotel zafrkniti tiste gospode, ki so s svojim
vedenjem pokazali, da so se bali, so bile nje-
gove besede pravzaprav nepotrebne.

Toda najbrže je imel gospod baron drug
namen. „Mi se ne bojimo, ali — drugi se
morajo bati nas...“ kajti „jaz, baron Gautsch,
sem tista moč, ki je postavljena, da straži
red.“ Žugati je hotel prevzvišeni gospod. Če-
tudi ni povedal naslova, je vendar jasno, da
je bila grožnja namenjena ljudstvu, ki je po-
stalo vsled draginje bolj nepotrpeljivo, nego
je gospodu baronu všeč. Zakaj Gautsch je v
tem enak vsem mogotcem, da ljubi „red in
mir“; pa ker se mu je zazdelo, da nekaj v
njegovi državi vendarle ni v redu, je hotel
povedati, da smatra samega sebe za vrhov-
nega policista in da je — hvala milijardam,
ki jih plačujejo avstrijski državljani svoji do-
movini — v vojašnicah mnogo infanterije,
artiljerije in kavalirije.

No, red je prav lepa reč. Kar se tiče
„miru“, so nazori nekoliko različni. Nekateri
ljudje, ki niso ravno najbolj neumni, menijo,
da je „mir“ utopija, ki je priroda in življenje
sploh ne poznata. Relativno veliko miru je pač
na — pokopališču. Ali med funkcijo ministr-
skega predsednika in grobarja je razlika, ki
bi jo moral poznati tudi baron Gautsch.

V Avstriji je velik nered; to je resnica.
Ministrski predsednik bi bil dolžan napraviti
red; tudi to je resnica. Ali prevzvišeni išče
nered na nepravem koncu. Sodeč po njegovih
besedah bi moral človek misliti, da je ljudska
nezadovoljnost tisto, kar je „gnilega v državi
danksi“. Gospod baron pa zamenjava vzroke in
posledice in vsled tega je njegovo žuganje po-
dobno donkihotovemu boju z vetrenjaci.

Največji nered v državi, kateri je baron
Gautsch postavljen za političnega oskrbnika, je
ta, da živi v tej dragoceni domovini nekoliko
milijonov ljudi, ki delajo tako, da v življenju
ne poznajo skoraj nič drugega kakor delo, pa
nimajo toliko, da bi mogli prehraniti sebe in
svoje, dočim si nekoliko tisoč lenuhov polni
bisage iz žuljev in pomanjkanja te mase. Kri-
čeč nered je to, da morajo stradati ljudje, ki
neprenehoma ustvarjajo vrednosti, pri tem pa
še gledati, kako brezskrbno uživajo vse dobrote
in ves luksuz oni, ki večinoma niso genili z
mezincem, da nastane iz surovin gotovo blago,
iz kamena palača in iz moke pogača.

Gospod baron je res poklican, da bi na-
pravil red; a njegovo napravljanje bi se mo-
ralo pričeti tukaj. Tedaj se mu ne bi bilo tre-
ba sklicevati na puške in kanone. Tedaj bi
lahko povedal, da se ne boji; ali adresirati bi
moral svoje besede drugam. Ravno v tej smeri
pa zapušta gospoda Gautscha najbolj pogum.

Včeraj je zopet govoril v državnem zboru.
Topot je bil vendar tako ljubezniv, da se je
zmenil o draginji. Ekscelesca pravi, da ob-
stane glede na uvoz prekomorskega mesa na
svojem prvotnem „pravem“ stališču in da ga
noben sklep parlamenta ne premakne. Najbrže
smatra tudi to za poseben pogum. Gospod bar-
on je menda že zopet pozabil, da je pravza-
prav avstrijski ministrski predsednik. Na tem
mestu bi bilo potrebno, da bi poka-
zal svojo korajžnost naposled Budimpešti, ne pa
da jo neprenehoma naglašava v avstrijskem dr-
žavnem zboru, čigar sklepe izvrševati je glavna
dolžnost vsake ustavne vlade. Baron Gautsch
ima lahko svoje mnenje. Ali nad njim stoji
mnenje državnega zbora in če parlament skle-
na, da nima Avstrija v Budimpešti beračiti,
tedaj ima gospod baron ubogati ali pa se s
svojim privatnim mnenjem odpeljati v penzijo.
Tam je lahko korajžen kolikor hoče biti.

Socialisti proti draginji.

(Glej „Zarja“ štev. 106.)

III.

Na drugem mestu zahtevamo pomoči zo-
per mesno draginjo. Našemu nazoru, da ni-
ma Ogrska po določbah pogodbe nobene pra-
vice ugovora proti uvozu argentinskega mesa,
se sedaj splošno pritrjuje. Ogrska vlada sama
je priznala, da ne utemeljuje uvoz argentin-
skega mesa nobene veterinarne nevarnosti; si-
cer pač ne bi smela soglašati z uvozom niti
proti kompenzacijam na kakšnem drugem po-
lju. S tem pa je po zmislu in besedilu pogodb
med Avstrijo in Ogrsko dognano, da nam
Ogrska nima pravice braniti uvoz prekomor-
skega mesa.

Ta uvoz se ne sme omejiti ne glede na
množino, ne časovno; kajti le tedaj bodo pri-
zadeta prevozna in trgovska podjetja lahko iz-
vedla tiste drage investicije, ki so potrebne,
da dobimo prekomorsko meso v zadostni mno-
žini in za zmerno ceno.

Obenem pa tudi zahtevamo, da se popra-
vi zločin nad avstrijskim narodnim gospodar-
stvom, ki ga je storil bivši trgovinski minister
dr. Weisskirchner, ko je leta 1908, sklenjeno
in že uveljavljeno trgovinsko pogodbo s Srbijo
opustil, ter da se sklene nova trgovinska po-
godba, ki naj odpre našemu konzumu srbsko
živinsko bogastvo, naši industriji pa srbski
trg.

Nadalje zahtevamo pomoči proti mlekar-
skim kartelom. Njih gonja bi se preprečila
brez težav, če bi država sama ustanovila ne-
koliko velikih švicarij in oddajala mleko z od-
stranitvijo prekupovanja usravnost odjemalcem.
Če država lahko vodi železnice, tobačne tovar-
ne, solne rudnike, premogokope itd., se ne bo
razbila umetnost njene uprave ob mlekarjem
gospodarstvu. Stroški ustanovitve državnih mle-
karskih podjetij, ne bi obremenili države, ker
bi se lahko dobili od sklada za izkoriščanje
živinskih produktov, ki je dotiran s šestimi
milijoni na leto. Ker bi se mleko moralo od-
dajati po lastni ceni, bi tudi obrat državnih
švicarij ne bil združen s stroški.

Razven tega obnavljamo tudi svojo staro
zahtevo po onih odredbah na polju državnega
železniškega gospodarstva, ki naj omogočijo
velikim mestom in velikim industrijskim kra-
jem, da dobivajo mleka iz oddaljenejših kra-
jev, kjer so cene mleka še nizke, in se na ta
način oproste ukazov agrarnih mlekarskih kar-
telov.

Proti podražanju žita, sočivja in krme za-
htevamo začasno odpravo carine na te pro-
dukte, ki je v zakonu o carinskem tarifu ome-
njena. Ta odredba je v interesu poljedelstva
samega, zlasti malih kmetov, ki so z visokimi
cenami krme zelo obremenjeni. Izvršiti se mo-
ra, če se noče, da povzroče visoke cene piče
še večje zmanjšanje domače živinske množine
in da se s tem draginja mesa in mleka še
poostri v bodočnosti. Suspendiranje colnine na
sočivje je zlasti zaradi splošne podražitve vsa-
kovrstne zelenjadi nujno priporočljivo.

IV.

Zlasti energično se mora nastopiti proti
blazni podražitvi sladkorja. Vlada varuje
sladkorni kartel vsake konkurence s tem, da
prepoveduje uvoz saharina. Če bi se dovo-
lil uvoz saharina, bi moral sladkorni kartel
kmalu znižati cene sladkorja, da bi se obvaro-
val konkurence. Gotovo je resnično, da saharin
ne daje popolnega nadomestila za sladkor, ker
ne vsebuje nobenih hranilnih snovi. Ali dru-

žina, ki sladi svoja jedila s saharinom, name-
sto s sladkorjem, prihrani toliko, da si za
prihranek lahko kupi živil, ki obsegajo veliko
več hranilnih snovi kakor sladkor, ki ga sedaj
uživa. Zatorej zahtevamo osvoboditev trgovine
s saharinom. Naredbo o prometu s saharinom
v tuzemstvu, ki je bila izdana z zlorabo za-
kona o živilih, odpravi vlada lahko sama takoj.
Glede na naredbo o dobavljenju saharina iz
inozemstva se mora nemudoma uvesti pogaja-
nje z ogrsko vlado.

Zlasti težko je zadela najsiromašnejše sloje
ljudstva podražitev krompirja. Naravnost
neznosno je torej, da plačuje vlada žgalec še
premijs kot nagrado za to, da odtegujejo ve-
lik del krompirjeve žetve konzumu in žgo iz
njega špirit. Ta pogodnost za špiritno produk-
cijo je tem manj opravičena, ker so rafinerije
špirta danes združene v špiritovem kartelu, ki
goni cene špirta jako hitro kvišku. Zahtevamo
torej, da se odpravijo ljubezniva darila za
žgalce. Odprava teh premij bi obenem razbre-
menila državni zaklad in ga deloma odškodo-
vala za to, da se odpoveduje dohodkom iz
hišno-najemninskega davka.

Tudi premog se je vnovič podražil. Že v
predlogu, ki so ga bili vložili poslanci Reu-
mann, Seliger, Reger, Cingr in sodrugi o pri-
pravah za razlastitev premogokopov, smo na-
vedli svoje zahteve proti oduštvu premogar-
skega kartela. Ta predlog obnavljamo.

Glede na podražitev petroleja je vlada
že sama posegla vmes. Zažugala je rafinerijam,
da jim odtegne v bogati meri priznane dr-
žavne pogodbnosti, če še povišajo ceno petro-
leja. Tudi si je pridržala, da zahteva po pre-
gledu tržnega položaja znižanje petrolejevih
cen. Nedvomno je, da je zahteva po znižanju
cene opravičena. Zatorej zahtevamo od vlade,
da tirja to znižanje od rafinerij z vsem po-
udarkom.

V.

Tudi drugi kartell imajo svoj delež pri
draginji. Opozarjamo zlasti na roparski napad
karteliranih pivarskih magnatov, na podraži-
tev mila, na pravkar pripravljeni kartel pre-
dilnic.

Koncentracija kapitala vodi povsem neiz-
ogibno do ustvarjanja takih privatnih mono-
polov, ki zaslužujejo v svojih obratih vpisane
delavce in izkoriščajo kupovalce njihovega
blaga. To izkoriščanje se ne da odstraniti dru-
gače kakor z razlastitvijo karteliranih kapitali-
stov in s tem, da se njih obrati spravijo v
posest splošnosti.

Pripravljalna odredba za ta namen je lahko
podržavljena veletrgovina s
karteliranim blagom. Posl. Beer je
že v eni prejšnjih zakonodajnih period pripo-
ročal podržavljenje veletrgovine z železom kot
uspešno orožje proti železarskemu kartelu; me-

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Volneno ruto, zapomni si Stefan! Takoj
vam prinese kovčeg... Pojdi, Stefan... Zbo-
gom! Srečno!...

Ko sta odšla je Tatjana pripravila materi
postelj; zlekla je obleko s peči in jo položila
na klop.

— Živ človek! — je pripomnila mati.
Gospodinja jo je pogledala izpod čela in
ji odgovorila:

— Legak človek... cinglja, pa ga ni sli-
šati daleč.

— kakšen pa je vaš mož? — je vprašala
mati.

— Dober kmet... ne pije, složno ži-
viva... Ampak slabega značaja je...

Zravnila se je in po kratkem molku vpra-
šala:

— Veste česa je sedaj treba... ljudstvo je
treba vzbuniti. Vsi razmišljajo o tem, ampak
vsak zase... a treba je, da bi glasno govo-
rili... in eden mora začeti.

Sedla je na klop in vprašala:

— Pravite, da se tudi mlade gospodične
pečajo s tem, da hodijo med delavce, jim či-
tajo — ali se jim ne stidi, ali jih ni strah?

Pozorno je poslušala materin odgovor in
globoko vzdihnila. Potom je povsila trepalnice
in sklonivši glavo dejala:

— V knjigi sem čitala besede: nesmisel-
no življenje... Takoj sem jih razumela! Po-

znam tako življenje. Misli so pač tu, ampak
zvezane niso in brodijo kakor slepe ovce brez
pastirja... brodijo, brodijo... nikogar ni ki
bi jih zbral... ljudje ne vedo, kaj bi storili?
To je nesmiselno življenje. Rada bi mu ube-
žala, ne da bi se ozrla... gorje ti, ko začneš
spoznavati!

Mati je videla bridkost v suhem blesku
njenih zelenih oči, na njenem upadlem obrazu,
slišala jo je v njenem glasu. Rada bi jo bila
potolažila:

— Ampak vi veste, kaj storiti...

Tatjana jo je tiho prekinila:

— Razumeti je treba... Ležišče je pri-
pravljeno, ležite!

Odšla je k peči in obstala tam... Mati
je legla, ne da bi se slekla, v kosteh je začu-
tila bolečo utrujenost in tiho je zastokala. Tat-
jana je ugasnila luč in ko je izbo napolnila
gosta tema, je zadonel njen nizki, enakomerni
glas. Zvenel je, kakor da bi otiral plosko ob-
ličje dušeče teme.

— Vi ne molite... Tudi jaz mislim, da
ni Boga... in da ni čudežev! Vse to so si
izmislili nam za strašilo, za našo neumnost...

Mati se je nemirno obrnila na klopi —
brezdanja tema jo je gledala naravnost skozi
okno, in skozi tišino je vztrajno polzel komaj
čuten šum in šelest... Šepetaje in plaho je
dejala:

— Za Boga ne vem... a v Kristusa ve-
rujem, v očeta dobrega... In njegovim be-
sedam verujem: ljubi bližnjika kakor sebe...
tem besedam verujem!...

In naenkrat je vprašala:

— In če je Bog, zakaj nas je zapustil s
svojo dobro silo? Zakaj je dopustil ljudem, da
so se razdelili na dva svetova... Zakaj trpi,
če je milostljiv, človeške muke, medsebojno
zaničevanje... zlobo in zverinstva?

Tatjana je molčala. V temi je mati videla
slabe obrise njene ravne postave, sive postave
na črnem ozadju peči. Nepremično je stala.
Mati si je od bridkosti zatisnila oči.

Nenadoma je zastokal mrk, hladen glas:
— Smrti svojih otrok ne odpustim ne
Bogu, ne ljudem... Nikoli!...

Vlasovka se je nemirno vzravnila; njeno
srce je občutilo vso bolečino, ki je iztrgala te
besede.

— Mladi ste še, še dobite otroke...
— je ljubeznivo dejala.

Šepetaje ji je odgovorila ženska:

— Ne! Pokvarjena sem; zdravnik mi
pravi, da nikdar več...

Miška je stekla po podu. Nekaj je suho
in glasno zaprasketalo in raztrgalo z nevidnim
bliskom nepremično tihoto. In znova se je za-
slišalo šumenje jesenskega dežja po slamnati
strehi — kakor preplašeni drobni prstki je ša-
ralo po njej. In brezupno so padale na zemljo
vodne kaplje in začrtavale počasni tek jesenske
noči...

V dremotnosti je mati zaslišala gluhe ko-
rake na ulici, v veži. Oprezno so se odprle
duri, oglasil se je tih klic:

— Tatjana... Ali si že legla?
— Ne.

— A ona spi?

— Gotovo.

Posvetila se je luč, zatrepetala in utonila
v temi. Kmet je stopil k materinemu ležišču,
popravil koc, zavil njene noge. Ta ljubezniva
pozornost je s svojo preprostostjo mehko ge-
nila mater; zatisnila je oči in se nasmejala.
Stefan se je molče slekel in zlezal na postelj.
Vse je bilo tiho.

Mati je ležala nepremično in pozorno po-
slušala leno kolebanje dremotne tihote, a pred
njo se je v temi valjalo s krvjo zalito obličje
Ribinovo...

Na postelji se je oglašil suh šepet.

— Vidiš, kakšni ljudje se ukvarjajo s tem
... postarni, ki so do sita okusili gorje in za
katere bi bil čas, da se oddahnejo!... Mlad
si še, pameten... Eh, Stefan!...

Vlažen in gost glas je odgovoril:

— Brez prevdarka se človek ne loti take
stvari... potrpi...

— To sem že pogosto slišala...

Zvoki so se utrjali in zopet zadoneli —
zagodel je Stefanov glas:

— Tako je treba: najprvo se moram po-
govoriti s kmetom posamič... n. pr. Makov
Aleša... drzen fant, zna čitati in pisati in ni
prijazen gosposki... Šorin Sergej — pameten
kmet... Knjazev je pošten in smel človek...
za enkrat jih je že! Potem se zberemo v kom-
panijo...

(Dalje.)

nimo, da bi se enako sredstvo lahko porabilo tudi proti drugim kartelom.

Kolikor pa še ni pogojev za porabo tega sredstva, pa lahko napravi država ovrhskemu početju kartelov meje s kartelnim zakonom, ki bi se imel izdelati. Če si je država lahko zavarovala tarifno gospodstvo na pram privatni železnici in paroplovni družbam, mora tudi določanje cen od strani kartelov podrediti svojemu nadzorstvu. Sicer pa je vlada že danes v takem položaju, da lahko zlomi napuh karteliranih kapitalistov. Opozorjamo na to, kakšna sredstva je vlada porabila proti petrolejskim rafinerijam v Dziedici in Limanowi, ko sta se upirali ustanovitvi petrolejnega kartela. Karteli bi kmalu postali skromnejši, če bi vlada zažugala avstrijskemu kapitalu, da porabi proti njemu enaka sredstva, kakršna je tako energično porabila proti ameriškemu kapitalu. Tudi pivovarne bi n. pr. težko prenesle odvzetje pogodnosti v železniškem prometu in strogo izvrševanje obrtnopravnih in davčnopravnih predpisov. Vlada torej že danes lahko prisili kartelirane kapitaliste, da znižajo ceno svojega blaga in njena dolžnost je, da porabi to možnost. Kar je bilo prav proti Vacuum Oil Companyji, bo tudi proti velikim pivovarnam prav. Gospod ministriški predsednik je na konferenci klubskih načelnikov sam opozoril na občeškodljivo početje kartelov; lahko torej zahtevamo, da sledi njegovi besedi dejanje.

NOVICE.

* **Teroristična fanatika.** Recite, kar hočete: Njeguš je Hanušev učenec. Deželno sodni svetnik Hanusch, ki je v soboto obsojil štirinajstletnega dečka na tri tedne ječe, ker je ob draginskih demonstracijah v Rudolpheimu zagnal kamen v cestno laterno, si je izmislil posebno pravno teorijo: ostrašiti hoče, oplašiti, demonstrirati, da je vsak izgubljen, kdor se je predznil utreti malo šipo. Vsak brez razločka: paglavec, ki je stal pod sugestijo mase, ali pa odrasel mož, ki je pogledal policijsko kljuse malo po strani! Hanusch meni, da bodo strahotne, nečloveške, drakonske sodbe dunajskih sodnikov uplašile in strezile na stotisoče ljudi. Ministriški atentator si je očitno izposodil svojo teorijo od dunajškega deželno sodnega svetnika, zakaj Njeguš si misli: Če pokončam pravosodnega ministra, ki je odgovoren za krvave sodbe dunajskih sodnikov, bo ljudstvo rešeno mahoma, zakaj usoda pravosodnega ministra bo oplašila in streznila vse njegove naslednike, da postanejo pravilni in pošteti. Kaj pomaga, da socialni demokratje razodevamo nesmiselnost te vaze, Hanusch se naprej sklicuje na Njeguša, Njeguš na Hanusch; oba mislita enako. Posledica tega mišljenja pa so brezkoristni zločini!

* **Krščansko socialni revolver.** V nedeljo zvečer ob 8. je na kolodvoru v Liesingu blizu Dunaja krščansko socialni uradnik mestne elektrarne Johan Anton Stipani, sin namestnika okrajnega načelnika na Videnu iz revolverja streljal na vratarja, ker ga je ta opozoril, da ni tam izhod, kjer je Stipani hotel vti. Nekateri socialni demokratični izletniki so ga prijeli za roko in preprečili večjo nesrečo. Delavec Jan Vojaček je bil lahko ranjen od kroglice, ki je odskočila. Na peronu, kjer je krščansko-socialen junak streljal, je bilo 300 oseb. Socialisti v svoji "naivnosti" pravijo, da je bil najbrže pijan, pa ni vedel, kaj da uganja. Ali take reči razume ljubljansko škofovo glasilo bolje; to dela vzgoja — v tem slučaju seveda katoliška.

* **Velik požar na Korču 1** Po noči od 7. na 8. oktobra je izbruhnil v ladjedelnici na otoku Korčuli požar, ki je uničil vse na pravi materialom in s čolni. Razširil se je tudi na ladjedelnici Bernardi in Smrkinič in ji tudi uničil. Prebivalstvu se je z velikim trdom posrečilo lokilizirati požar. Lloydov parnik "Brioni", ki je prišel na pomoč, ni mogel stopiti v akcijo zaradi preplitve vode.

* **Panika v cerkvi.** Iz Milana javljajo, da se je primeril v neki cerkvi v mestu Bari — menda v nedeljo — razburljiv dogodek. Med slovesno službo božjo se je vnel kip Marije, valed česar je nastala velikanska panika. Več oseb je bilo poškodovanih.

* **Preiskava katastrofe oklopnjače „Liberté“** pokazuje, da je bilo na ladji strašno pomajkanje discipline. Nekdo, ki je bil prej uslužben na ladji, pripoveduje v nekem pariškem listu sledeče: „Med mornarji je bilo nekoliko trgoglavcev, ki so izrekli najnevarnejše grožnje. Vedel sem, da bo grd konec. Kadar sem imel inspekcijo, sem pogostoma našel napis: „Liberté bo razstreljena“ — „poveljnik poleti v zrak“ itd. Upozarjal sem na to poveljnika in mu dejal, da bo pustil svoje kosti na tej barki. Pogostoma sem videl ljudi, ki so kadili v bližini smodnišnic. Svaril sem jih in naznanjal, dobivali so pa le neznatne kazni. Dal sem se premestiti s te ladje, ker imam rad svojo kožo in sem vedel, da se bo stvar prejalilej tako končala.“

* **Sneg v Italiji.** V Outiglianu na toskanskem Apeninu, 700 metrov nad morjem je te dni temperatura hipoma padla. Začelo je

snežiti in zdaj je sneg že 70 centimetrov visok.

* **Klerikalno-monarhistična zarota na Portugalskem.** O rovarjenju klerikalnih monarhistov, ki se pri nas izdajajo za čuvaje javnega reda in državnih zakonov, se je izrazil portugalski senator Magalhaes Lima, ki biva sedaj v Parizu, tako-le: Vsa poročila o restavracijskih poskusih monarhistov so napačna ali pa močno pretirana. Conceição in njegovih par pristašev ne more spraviti republike v nevarnost. Če so rojalisti dosegli nekaj navideznih uspehov, to le vsled tega, ker so obrnili svoj glavni napor na okolico Oporta, ki je naša Vandeja in kjer je še precej nazadnjakov. Dejstvo je, da duh, ki preveča nasprotniki republike, ni rojalističen. Resnični rojalisti vedo prav dobro, da je obnovev monarhije nemogoča, že vsled velike strahopetnosti, ki so jo razodeli rojalisti ob revoluciji in ki jim je odvzela vse simpatije. Naši nasprotniki so le klerikalci, ki sovražijo našo svobodomiselno vlado in ki hočejo z vsemi sredstvi obnoviti svoje izgubljene privilegije. Te poslednje sovražnike republike bomo prav tako premagali, kakor smo premagali vse ostale sovražnike. — Te besede le potrjujejo, kar smo že davno vedeli: da je duša vse protirepublikanske agitacije, vse hujškarje na krvav upor zoper novostanovljeno republiko — klerikalizem. Pri nas pa se izigravajo klerikalni farizeji za stražarje javnega reda in božjast jih meče, če zažvenketa nekaj šip. Kjerkoli je ljudstvo spoznalo zalaganje in hinvasko dušo klerikalizma, se ga je oteslo!

* **Podgane zapuščajo ladjo.** Bivši kralj Manuel zasluži usmiljenja. Z monarhistično revolucijo na Portugalskem zopet ni nič, kljub baharijam kraljevskih polkovnikov. Zdjaj pa prihaja iz Amerike vest, da zapušča nekdanjega kralja tudi njegova ljubica. Plesalka Gaby Deslys, ki je uživala Manuelovo ljubezen, se je pred kratkim pripeljala v Ameriko in tam so jo izredno galantno sprejeli. Celo carinski uradniki, ki so sicer posebej strogi, so bili od njene lepote baje tako občarani, da so le formalno vršili svojo dolžnost. Okrog nje pa se je zbrala cela kompanija peporterjev in te je glasovita plesalka presenetila z opombo, da je don Manuel v njenem srcu in v njenem življenju le še — spomin. „Kajti kralj brez krone“ je dejala, „je le figura za roman ali pa za opereto. Zdjaj mislim na resnejše reči.“ Kralj torej mali plesalki ni več resna reč.

* **Cookove beležke.** Znani iskalec severnega tečaja Cook ima smolo. Ko so na kordanskem vseučilišču preiskovali njegove papirje, da bi dognali, če je bil res na severnem tečaju, je pravil, da so ostale njegove originalne beležke v nekem zaboji na Grönlandiji; s tistimi beležkami bi baje lahko dokazal, da je bil res na najsevernejši točki naše zemlje. Zdjaj se je ta zaboj našel. V soboto ga je znanstveni potnik Peter Feuzhen prinesel uredništvu lista „Politiken“. Dobil ga je od eskima Ituhuzuka, ki je svojčas spremljal dr. Cooka na njegovi ekspediciji. Ker ni mogel Cooka na povratku eskimskom plačati, mu niso hoteli izročiti zaboja in Cook je moral brez njega v Evropo. Zdjaj so seveda odprli zaboj, ga preiskali in našli v njem razne instrumente, med katerimi je tudi sekstant; le Cookovih beležek ni pa ni.

* **Lakota na Ruskem.** Iz Peterburga poročajo, da je nastopila letos „golodóvka“ v nenavadno velikem obsegu. Že sedaj trpi lakota na milijone ljudi. Kaj še le bo, ko bo letošnja žetev porabljen in ko nastopi ruska zima z vso svojo strogostjo. 8. oktobra je bila pod predsedstvom Koljubakina seja oskrbovalne komisije „Proste ekonom. družbe“, ki je razpravljala o organizaciji pomožne akcije. Površen pregled je pokazal, da razgraja glad v kazanski, samarski, saratovski, permski, vjaški, ufski, penški, nižnje novgorodski, orenburški, in stavropolski guberniji, in da je prizadetih vsled lakote okoli 19 milijonov ljudi.

* **Alkohol zločinec.** Kapitan Andersen, ki je vodil dansko ladjo „Venus“, je nenadoma zblaznel vsled pijačevanja. Zaprl se je v svojo kajuto in je iz nje streljal. Drugega častnika je ranil težko, več mornarjev pa lahko. Imeli so mnogo truda, preden so ga mogli spraviti v umobolnico.

Ljubljana in Kranjsko.

— **O morali fantazira škofov list,** ki je najmanj kompetenten za to in o naivnosti govori intrigant, ki misli, da sta hudobnost in modrost identična pojma. Revolucija portugalskih monarhistov je po naukih krščansko-katoliškega lista „moralna“; nam se pa čudi, da jo smatramo za „nemoralno“, dočim se nismo zgražali nad revolucijo republikanov zoper „legalno monarhijo“. Ali mi nismo krivi, da škoflavski učenjaki ne znajo čitati. Niti na misel nam ne prihaja, da bi imenovali Manuelovo in Miguelovo revolucijo „nemoralno“; kajti ravno mi vemo, da se zgodovina roga domišljavim moralistom in hodi svojo pot, ne da bi se menila za moralne pridige. Ampak naši ljubznivi nasprotniki — in med njimi prav posebno klerikalni svetniki — označujejo revolucijo za

pregrešno in nemoralno. Čuvaji državnega „reda“ in vseh policijskih principov prepovedujejo revolucijo in če morejo, kaznujejo revolucionarje. Zato je zanimivo, da se naenkrat taki angeli navdušujejo za revolucijo. Po svojih — ne po naših — teorijah se torej navdušujejo za nemoralnost, za greh, za prepovedano, kaznjiva dejanja. Z „legalnostjo“, ne opravijo tukaj prav nič. Zakaj na Portugalskem je zdaj republika legalna. To se pravi: Postavna. Vse kar se snuje ali stori proti republiki, je nepostavno, torej zločinsko. Zakaj kršiti postavo je vendar zločin. Kdor se punita proti republiki, je zločinec. Zagovarjati zločin je tudi zločin. Če je bil tisti, ki krši zakon, nekdanji kralj, je pač kraljevski zločinec, ali vsekakor je zločinec. Škofov list se torej ogreva za zločince, spremlja zločince s svojimi simpatijami in želi zločinu uspeha. ... Ogorčeni? Ogorčeni nismo zaradi tega prav nič. Ampak veseli nas, ko vidimo, kako se obrača morala moralistov po vetru in kako je pobožnim dušam zločin svet, če ugaja njihovemu namenom. Seveda ni to nič novga. Za klerikalno dvojno moralo daje zgodovina tisoč primerov.

— **Nepoštenost je šenklaškemu trobilu** že druga natura in nikdar se hudobec ne bo več iznebil hudobnosti, dokler ne pogine. Od vzornega Bonaventure, rutiniranega preklinjalca požegnani obrekovalca laže o Njeguševem atentatu dalje in dalje, vse s podlim namenom, da bi njegovo dejanje podtaknil celi stranki. Da nas to prav nič ne boli, smo že povedali. Zakaj praktičnih uspehov proti socialni demokraciji ne doseže ta zalumpna agitacija z atentatom prav nobenega. Zaraditega nam ne bi bilo treba izgubljati ne ene besede. Tudi ne bomo trtili svojega časa, da bi „se razumeli“ s časnikarskim piratom, ki pada od dne do dne na nižje stopnje. Samo nekatere njegove lumparije je treba včas pribiti. O poslancu Hillebrandu so razširjali laž, da je po atentatu zaklical: „Saj to smo hoteli, končno smo dosegli to.“ Sodrugi Hillebrand je takoj poizvedoval, odkod prihaja ta laž in je zvedel, da jo je razširjal agrarni poslanec Lukesch. Tega je prijel poslanec sodrug Schäfer. Lukesch je takoj tajil, da bi bil to pravil in je priznal, da ni slišal nobenega takega klika iz Hillebrandovih ust. Poslanec Hillebrand je že v petek podal izjavo o tej stvari. Trobilo ljubljanskega škofa raznaša to laž še včeraj. Tako ravno lumpi. Jegličev žegnane pravil, „da je bil z Njegušem na galeriji cel kup sodrugov, ki so po padlih streljih dali duška svojemu navdušenju“. Vsaka beseda je laž; ali tako pač delajo lumpi. Zato nam pravni ni treba, da bi „se razumeli“ s tako falotarijo. Kar pa se vzgoje tiče, bomo poslej na tem polju bolj informativni, nego smo bili doslej. „Cvetek“ klerikalne vzgoje, ki smo jih doslej prezirali, je dovolj. Če bo treba pa otvorimo posebno rubriko zanje. Da ne bo nikdar zmanjkalo gradiva, bo že skrbela sveta vojska v kutah in kijklah. In če jih bo skelelo, naj se zahvalijo svojemu poštenemu patronu v „Katoliški tiskarni“, ki je v svoji popolni pokvarjenosti nesposoben za civiliziran boj.

— **Velika nesreča** se je zgodila včeraj dopoldne pri prezidavi hiše na Opekarski cesti št. 26. Pred kratkim je to hišo kupil g. Pock, gostilničar v Florjanski ulici, ki jo hoče dvigniti v eno nadstropje in precej prezidati. Delo je prevzel stavbenik Robert Smielowsky. Kakor se je videlo takoj pri začetku dela, podjetniku ni dosti za varnost človeškega življenja, ker je hotel delo hitro končati, a ni prav nič pazil na varnost zaposlenega delavstva. Streho so dvigali na desetih dvigalih (vintah), a niso dovolj podzidavali. Vsakemu pametnemu človeku je moralo biti jasno, da več tisoč kg težka streha ne more sloneti samo na desetih dvigalih prosto v zraku. In ta neopravičljiva zanikrost je strla mlado življenje. Ko so včeraj ob 10. dopoldna zopet dvigali hišo ob navzočnosti nadpolirja, je veter dvignil nekoliko streho, jo ok enil in vrgel pri tem raz dvigala. Očividci nam pripovedujejo, da je bil velikanski ropot, ko se je debelo tramovje lomilo in več sto strešne opeke popadalo na tla; slišali so ga celo delavci po Krakovskem nasipu. Vsi vogali hiše so globoko pod vrhom popolnoma podrti. Streha se je popolnoma podrila in več tramov strehe visi daleč stran od hiše. Pod streho je bilo takrat dvanaest ljudi. Petindvajsetletni zidar Karol Stibeve je prišel pod velik tram in je bil na mestu takoj mrtev. Stisnilo ga je za prsi tako močno, da se mu je hipoma udila kri iz ust, nosa in ušes. Zlomilo mu je eno nogo in eno roko. Stibeve je bil organiziran in šele leto dni oženjen. Neka delavka je skočila hitro v dimnik in se tako rešila. Neki zidar, ki je stal na vogalu zida, je skočil več metrov globoko, da se je tako rešil. Sreča je le še ta, da ni več žrtev. Stibevevo truplo so izlekli na ta način, da so dvignili tramovje. Mnogoljudi hodi gledat te razvaline in prav vsak je ogorčen nad podjetništvom, ki ni skrbelo za varnost delavskega življenja. Velik del krivde pa zadene tudi oblast, ki se prav nič ne brigajo za varnostne naprave pri tako nevarnih delih.

— **Poziv.** Izvestni ljudje, deloma vsled nevednosti, deloma vsled hudobije, agitirajo z

najrazličnejšimi sredstvi zoper „Konzumno društvo za Ljubljano in okolico“. Mi sicer razumemo, da jih boli lepi napredek tega znamenito procvitajočega društva — in bi radi ovi-rali krasni razvoj! Ali vsaka potrpežljivost ima svoje meje! Zato bomo odslej vsakega, kdor zahrbtno laže o tej naši organizaciji, prijeli za ušesa, in sicer tako, da bo pomnil prav dolgo! — Prosimo sodruge, naj vsakega takega liberalnega ali klerikalnega obrekovalca takoj naznani v pisarno „Konzumnega društva za Ljubljano in okolico“ (Selenburgova ulica 6, II. nadst.). Treba je tega, da stopimo vsakemu takemu na njegov jezik ter mu ga odščipnemo, kolikor ga je lažnjivega!

— **Zborovanje konzumentov v Vodmatu** (pri Poljšaku) bo v četrtek zvečer. Pri-dejo naj vsi vodmaški člani! Dnevni red: Zadrudne reči.

— **Revolverski strel iz flakarskega voza.** V pondeljek zvečer okoli 11. sta se peljala trgovska potnika gg. Dolničar in Seljak iz Ježice s kolesom proti Ljubljani. Pred topničarsko vojašnico sta srečala izvoščka, ki je imel belega konja, v kočiji je pa sedelo pet neznanih moških. Kakor strela, tako je pošlo iz kočije pet strelav brez najmanjšega povoda. Potnika sta se silno prestrašila, četudi ni noben strel zadel. Fijakar je peljal dalje proti Ježici, kolesarja sta pa hitela na policijo. Ta je takoj razpostavila nekatere stražnike na gotova mesta, drugi pa so začeli s poizvedbami. Posrečilo se je dognati, da je peljal izvošček Franc Bezljaj na Posavje pet flakarskih hlapcev. Policija je takoj nato obvestila orožnike, ki so šli za njimi na Ježico. V gostilni pri Florijančku so jih zasledili ter obkolili. Karel Prek je imel srečo, da je odnesel pete, druge so pa prijeli, in sicer Franca Vernika, Evstahija Lipoveca, Sebastijana Čaksa in Ignacija Mišmaš. Takoj so priznali, da je oddal Vernik tri, Lipovec pa dva strela. Vernik je vrgel samokres med potjo proč, Lipovec ga je pa še imel pri sebi in zopet nabitega s petimi svinčenkami; Mišmaš je pa imel zobčast obroč za na roko. Ker se ni moglo dognati, za kaj gre, sta orožnika ostala tam, policija je pa junake odvedla v Ljubljano.

— **Vojaške rabuke.** V soboto zvečer je služboval policijski stražnik v neki gostilni na Zabjaku, kjer sta začela dva domobranca rogoviliti ter nista hotela plačati svojih računov. Komaj ju je stražnik opozoril na dostojnost, ga je naskočil 26letni Franc Eržen. Medtem ko je hotel stražnik tega pomiriti, se je zapodil vanj en vojak z vso silo, in zbežal s svojim tovarišem po Hrenovi ulici proti Marijinim toplicam, kamor ju je stražnik zasledoval. Ko je vojak uvidel, da ne bo mogoče uiti, se je ustavil ter potegnil bodalo, nakar je bil stražnik prisiljen potegniti sabljo. V tem se je nabralo okoli nju množica ljudi, ki je začela na ves glas klicati policijo na pomoč, kar je privabilo še več ljudstva. Stražniku sta prisločila na pomoč dva peka; med tem ko so se borili in izvili vojaku bodalo iz rok, je drugi vojak ušel, a prisločil mu je na pomoč Eržen, ki je prej sledil stražniku. Ko so prišli še drugi stražniki, so vojaka in Eržena odvedli na magistrat, kamor je prišla po vojaka vojaška patrulja. Eržena pa izroče deželnemu sodišču. — Ko so v nedeljo okrog 11. zvečer prišli po Dunajski cesti hlapci Jakob Florjančič, Jožef Skubic in Peter Maurin, so začeli razgrajati. Iz mesta so tedaj prišli trije topničarji. Med prepričkom so se spopadli in je pri tem potegnil topničar sabljo in z robom Skubice udaril po glavi ter ga znatno poškodoval. Skubica je to tako razsrdilo, da je skočil v svojega nasprotnika, mu vzel sabljo ter ga z njo tako pretepel, da ga je težko poško-doval in ga končno vrgel v cestni jarek. Prišla je vojaška patrulja in policija, ta je hlapce aretovala, vojake so pa odpeljali v vojašnico. Skubic je vojaka tako zdelal, da so ga morali oddati v bolnišnico. Katero stran zadene krivda, bo dognala preiskava.

— **Umrli so v Ljubljani:** Marija Pu-gelj, bivša služkinja, 84 let. — Karolina Leš-njak, rejenka, 4 mesece. — Sestra Agneza Krevelj, usmiljenka, 35 let. — Jakob Belič, kočarjev sin, 9 let. — Apolonija Kenk, vdova vpok. železniškega čuvaja, 78 let. — Josip Haba, hlapec, 24 let. — Martin Učakar, rudarjev sin, 19 let.

— **Tujski promet v Ljubljani.** Minoli mesec je došlo v Ljubljano 7210 tujcev; 571 manj kakor meseca avgusta in 587 več nego meseca septembra lanskega leta. — Nastanili so se v hotelih: Union 1398, Slon 1341, Lloyd 752, Malič 377, Cesar avstrijski 365, Ilirija 351, Južni kolodvor 275, Strukelj 164, Tivoli 146, Tratnik 142, Bavarski dvor 21 in v ostalih gostilnah in prenočiščih 1788. Od teh je bilo iz Kranjskega 1502, z Dunaja 1300, iz slovenskih dežel 1476 iz dežel češke krone 808, iz drugih avstrijskih dežel 1353 iz Ogrskega 130, iz Hrvaške in Slavonije 312, Bosne in Hercegovine 33, iz Nemčije 217, iz Italije 133, iz Ruskega 16, iz Angleskega 18, iz Francije 24 iz balkanskih dežel 110, iz Rumunije 4, iz ostalih evropskih dežel 136, iz Severne Amerike 44 in iz Afrike 5.

H. Suttner, Ljubljana

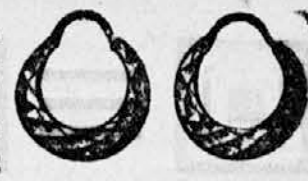
Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštnine prosto. ====

— **Vič-Glince!** Člani „Konzumnega društva za Ljubljano in okolice“ so naprošeni, da oddajo članske knjižice in vse dividendne znamke v prodajalni Vič-Glince. Vsako naj pogleda na potrdilo, če se njema napisano številko namk z oddanimi, da ne bo nepotrebnih reklamacij!

— **Nesreča na lovu.** V nedeljo se je ponesrečil na lovu uradnik dr. Vilfanove pisarne v Radovljici Ludvik Horvat. Nabasano puško je prijel za cev in klatil s kopitom nepremišljeno sadje. Puška se mu je sprožila in strel mu je šel v bok. Še v nedeljo so ga prepeljali v deželno bolnico v Ljubljano. Hrovatova rana je precej nevarna in gotovo ne bo imel, če ozdravi, nikdar več veselja tako neprevidno klatiti sadje z nabasano puško.

— **Shod v Tržiču.** Na 8. t. m. popoldne je sklicala tržiška organizacija shod proti draginji. Udeležba ni bila taka, kakršno bi človek z ozirom na dnevni red smel in mogel z vso pravico pričakovati. Shod je otvoril sodrug Režek, na kar sta bila v vodstvo shoda izvoljena sodruga Josip Bukovnik in O. B. L. K. Govoril je o vzrokih draginje sodrug Anton Kristan, ki je v polurnem govoru razmotril vzroke sedanje draginje. Kazal je na pota, ki vodijo iz nje ter na dela vlade, ki bi jih bila ta dolžna v sedanjih razmerah storiti. Pozival je delavstvo v organizacijo, ki je edina zmožna, da uvede za delavstvo ugodnejše razmere. — Po shodu je bil razgovor o organizaciji konsumentov. Sodruga Anton Kristan je poudarjal razne potrebne reči glede tržiške prodajalne. — Tržiški delavci, na delo, doba je resna!

— **Člane „Konzumnega društva za Ljubljano in okolice“ v Tržiču** pozivlja odbor, da oddajo vse dividendne znamke v svrhu sešteti s člansko knjižico vred v prodajalni proti tozadevnemu potrdilu!

!!! **Železničarji, pozor!** !!!

Pri nakupu sukna in manufakturnega blaga priporočamo trgovino

Lenassi & Gerkman
Ljubljana, Štritarjeva ulica št. 4.

Kjuder-Renčelj aeroplan.

Aeroplan sistema Kjuder-Renčelj, ki je razstavljen v areni „Nar. doma“, se razlikuje od drugih letalnih strojev v tem, da vzdržuje stransko ravnotežje (stabilizacijo) s skrajševanjem, odnosno z zdaljševanjem nosilnih kril, dočim vsa ostala letala vzdržujejo stransko ravnotežje z zavijanjem nosilnih kril. Slednji način stabiliziranja letala je nepraktičen in zelo nevaren iz naslednjih vzrokov.

Ako dobi letalo vsled vetra sunek od desne strani, tedaj zavije letalec levo nosilno krilo z zadnjo stranico navzdol, dočim se istočasno levo krilo zavije z zadnjo stranico navzgor tako, da je zračni pritisk na levo krilo veliko večji (razmerno s kotom, ki ga je letalec napravil z zavijanjem krila) kot na desno, vsled česar se mora levo krilo dvigniti, a desno padati, odnosno nasprotno. Ko je pa postal zračni pritisk na eno krilo večji kot na drugo, je letalo zgubilo ravnotežje v svoji letalni smeri. — Krilo z večjim zračnim odporom zastaja, a drugo z manjšim pridobi na hitrosti tako, da hoče zasukati stroj na levo odnosno na desno stran, kakor so pač v trenutku zavita nosilna krila. Ker se pa letalni stroj pomika v zraku silno hitro (srednja 100 km na uro), nastane pri tem improviziranem ovinku taka sredobežna sila, da preobrača letalec z letalom vred, vsled česar je letalec prisiljen napraviti s krmili isto operacijo, kot če bi letalo zasllo v zračni vrtinec. Tako sledijo ti nevarni momenti neposredno drug za drugim. Če se pa letalec vkljub temu posreči obdržati se v zraku, je črta, ki jo napravi v zraku, podobna serpentinu z velikimi loki: pot, katero napravi, je v resnici trikrat do štirikrat daljša, kot pa ravna črta, ki spaja začetno in končno točko njegovega poleta. Z drugimi besedami: letalec je porabil za svoj polet mnogo preveč časa. (Konec prih.)

Državni zbor.

Dunaj, 10. oktobra.

Končno je izpregovorila vlada o draginji, 28 nujnih predlogov in krvavih kravalov je bilo treba, preden se je vladi jezik razvezal. Ampak sedaj pa je ministrska zgovornost planila kakor budournik na dan in preplavila vso današnjo sejo z brezpomembnimi medklici in omedlelimi frazami. Štirje ministri so govorili o draginji, povedali pa niso nič novega, ponovili so le obrabljeno melodijo, ki so jo vladni gramofoni že pogosto zapeli. Iz njih besed se zrcali popolna nesposobnost vlade za rešitev najaktualnejšega vprašanja,

za boj zoper ekscesivno draginjo. Taki klatrni vladi, na katero se ne more v tem važnem vprašanju zanašati ne prebivalstvo in ne parlament, velja en sam odkritosrčen nasvet: da zgine čimprej s političnega površja!

Kot prvi govornik se je oglašil v draginjski razpravi za besedo

ministrski predsednik baron Gautsch, ki je dejal da je draginja svetovi pojav, posledica ugodne konjunktura, ki jo delavstvo izrablja za zvišanje mezd, za zboljšanje življenja, če zastane gospodarstvo, ostanejo pač višje življenjske zahteve in potrebe, ki niso več v razmerju s tem kar pr. ducent zasluži. (Živahno ugovarjanje pri soc. demokrati, Medklici). Opažati je sploh, da žive najrazličnejše plasti prebivalstva preko svojih razmer. (Živahni medklici in nemir. Torej draginje v splošnem ni zagrešilo pomanjkanje živine, temveč požrešnost delavskih mas!) O specialnih, avstrijskih vzrokih draginje se ne da tajiti, da

Naša trgovinska politika.

ni bila zmerom prav srečna. (Pritrjevanje). Šolski zgled za to trditev so v prvi vrsti žitne carine. Vse se je podražilo, cela vrsta za življenje potrebnih predmetov še bolj kot živila. V ospredju pa stoji

mesno vprašanje.

V kratkem izide živinska statistika, ki pokaže, da se je število naše goveje živine v zadnjem desetletju zmanjšalo za 374 odstotkov (klici: Čujte! Čujte!), dočim se je število prešlejšeg pomnožilo v tem času za 3742 odstotkov. Tudi na Ogrskem je živinoreja nazadovala. Ob živahnih ugovorih, je izjavil ministrski predsednik, da vlada vztraja na znanem pravem stališču glede mesnega uvoza, z drugimi besedami, da je pokorna dekla ogrskih magnatov, ki po svoji pameti lahko regulirajo potrebe avstrijskega prebivalstva. Pogajanja z ogrsko vlado se niso pretrgala in se bodo jutri nadaljevala. Vsled dogovora z ogrskim ministrskim predsednikom ne sme objaviti podrobnosti o pogajanjih. (Poslanec Biankini: Ne žrtujte dalmatinskih železnic!) Z ozirom na ta medklic pravi ministrski predsednik, da ne bo žrtvoval dalmatinskih železnic in nobenega drugega življenjskega interesa.

Argentinsko meso

po ministrovem mnenju med avstrijskim zlasti med dunajskim prebivalstvom ni priljubljeno (ker so mu vsepovsod delali težave!), dasi ne odreja argentinskemu mesu pomena za ublažitev mesne draginje. Ker trpe vsled draginje najhujše oni, ki imajo stalne plače, je vlada zbornici predložila načrt za zboljšanje aktivitetnih doklad drž. uslužbencev, torej tudi državnih delavcev. To pa je izveljivo le tedaj, če zbornica dovoli vladi zahtevana davčna sredstva.

Za ministrskim predsednikom govori

posl. Daszynski (soc. dem.):

Vsak, komur je do resne parlamentarne akcije zoper draginjo, je po besedah ministrskega predsednika težko okolo srca. Neizrečeno žalostno je, da minister prištevava vzrokom draginje zboljšanje življenja širokih ljudskih mas. Ali pa je življenje avstrijskega ljudstva v resnici tako dobro? Ali nismo v primeri z Nemčijo, Francijo, Anglijo in Sev. Ameriko pravi berači? Vse se je tako podražilo, da ne ostaja denarja za duševne potrebe. — Res je eno: da prekupevanje zdražuje blago. Ali pa niso produkti dragi tudi brez prekupevanja?

Mlekarne nadvojvode Friderika

v Dječinu roma mleko naravnost od producenta h konzumentu, pa ni niti za vinar cenejšje kot drugje. Prav tisto velja glede na ministrove besede o

kartellih.

Če pravi, da je proti izrastkom in izrodkom kartelov, je prav tako kakor če bi dejal, da je proti izrastkom armade, ki obstoja v tem, da nosi — orožje. Armada je pač za streljanje in za zabijanje, karteli pa so za ropanje, odiranje in monopoliziranje. Ministrski predsednik meni, da so karteli dobroti za delavstvo. (Veselo med soc. demokrati). Železarski kartel v Vitkovicah zaposluje n. pr. več tisoč delavcev. Ti delavci pa so sramotno plačani mezdni sužnji. Meščanski poslanec v Viskovicah je bil izvoljen na povelje kartela. (Pritrjevanje med soc. demokrati). Nato preide govornik na

revolverski atentat zoper pravosodnega ministra.

Značilno je dvojje: Prvič popolna zmedenost predsedstva, sramotni beg podpredsednika (Klici: Tako je!), ki je izpremenila zbornico v demoralizirano tolpo; in potem pa nespodobni klici nekaterih kričavcev. Nekateri meščanski tovariši so klicali: Razpust zbornice! Diktatura

proti socialnim demokratom! (Čujte! Čujte! pri soc. demokrati!) Tako govori poslanec! Vsa zgodovina socialno demokratične stranke kaže, da je zmerom obsojala atentate. V času, ko so nam plenili časopise, razganjali zborovanja, razpuščali društva, ko je vsa sila razrednega gospodstva v najbrutalnejši obliki visela nad nami, smo se izrekli zoper zaroto, zoper atentate in smo zgradili svojo stranko na popolnoma drugi podlagi. Bojevali smo tedaj v dveh frontah: proti vladi in proti anarhistom. Pustolovščine odklanjamo; široko cesto hočemo za milijone delavskega ljudstva; osvojili smo si ta parlament, da v njem delamo, in sedaj nas čaka lepo delo: boj zoper draginjo. Ni res, da smo brez moči, da gre pretežno za svetovno kalamiteto. Cenejši kruh lahko dobimo in ga bomo dobili. Po cenl kruh, po ceni meso, cenena stanovanja, človeške pravice in državljanske svobosšine, to potrebujemo in ne atentatov. (Viharno odobravanje in ploskanje).

Posl. dr. Boh. Šmeral (socialni demokrat) izjavlja, da je osnovno načelo socialno demokratičnega mišljenja in socialno demokratične taktike to, da atentati niso pot do politične in gospodarske osvoboditve delavskega ljudstva. To naziranje je socialna demokracija vedno dosledno izvajala in zastopala. Nato se peča govornik z draginjo, s vprašanjem čeških šol na Dunaju in zahteva sestavo parlamentarne vlade, ki ji ne bo naloga le rešitev davčnih in brambnih predlog, temveč s programom, obsegajočim ljudske potrebe. (Živahno odobravanje.)

Pravosodni minister dr. vit. Hohenburger je uvodoma hvalil svoj pogum in svojo hrabrost pri atentatu in nato opravičeval krvave dunajske sodbe — z neodvisnostjo sodnikov. Po brezpomembnem govoru poljedelskega ministra bar. Widmanna in po izvajanjih voditelja trg. ministristva dr. Mataja je koncem seje odgovarjal ministrski predsednik baron Gautsch na socialno demokratično in češko interpelacijo o

zatvoritvi čeških šol na Dunaju.

Povdarjal je, da so vladne oblasti nastopile za obrambo drž. avtoritete in je označil postopanje dunajskega župana kot magistratnega načelnika za nezakonito. Skrh vlade bo, da bo čuvala pravico dunajskih Čehov do šolskega pouka v materinščini, v kolikor je ta pravica v zakonih utemeljena. Prihodnja seja bo v sredo.

* * *

Hraber predsednik.

Sodr. Daszynski je v današnjem svojem govoru ugotovil javno skrivnost, da je krščanski socialni podpredsednik Junkel ob revolverskem atentatu upognjen pobegnil iz zborovalne dvorane. Predsednik Sylvester se je zavaroval proti temu opisu, vsled česar so mu kršč. socialci v svoji klubski seji izrekli zahvalo.

* * *

Atentat na pravosodnega ministra.

Uradnika zveze lesnih delavcev Pavlina, ki je bil v preiskovalnem zaporu, so izpustili na svobodo. Tudi preiskava proti njemu bo te dni ustavljena.

Tripolitanska vojna.

Turčija ne odstopi Tripolisa.

Carigrad, 11. oktobra. Vlada zavrača misel, da odstopi Tripolis za Kreto, kot absurdno.

Velika pomorska bitka.

Chiasso, 10. okt. Včeraj sta italijanski križarki „Pisa“ in „Amalfi“ zadeli ob šest turških torpedovk, ki sta pluli proti Bdečemu morju; vnela se je ljuta bitka, v kateri so bili štiri turške torpedovke uničene, ostali dve sta ušli.

Kolera v Tripolisu.

London, 11. okt. Ker je med italijanskimi vojaki mnogo slučajev kolere, je izbruh epidemije v Tripolisu neizogiben.

Sveta vojna.

Carigrad, 10. okt. Vse tripolitansko prebivalstvo je pripravljeno na sveto vojno zoper Italijane. Pretendent Smain Jakia je ponudil sultanu 100.000 mož, pretendent Seid Idris 40.000 mož za sveto vojno proti Italijanom. Tudi jemenski in medinski šejk sta pripravljena, da odrineta na sveto vojno. Senuški šejk je napovedal Italijanom sveto vojno in prodira proti Benghaziju.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Več čevljarskih pomočnikov

se sprejme v stalno delo.

Ivan Kos

čevljarski mojster v Zagorju ob Savi.

Kuč

za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino Kuč najboljšje sredstvo, 5 kg franko K 4-50.

Br. Novaković, Ljubljana.

Delavcem in delavkam

priporoča se

velikanska zaloga
zgotovljenih oblek
po najnovejšem ::
kroju za jesen in
:: :: :: :: zimo

Konfekcijska trgovina

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred škofijo 19.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černičevo računico. — Slikarske potrebščine: barvice, čopiče itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. — Spominke knjige.

Aeroplan

slovenskih izumiteljev

Kjuder-Renčelj

iz Trsta je slavn. občinstvu razstavljen

v areni „Narodnega doma“

v Ljubljani

do 16. oktobra vsak dan med urami od 10. do

1. popoldne in od 5.—9. zvečer.

Predavanja in eksperimentiranje vsako uro.

Vstopnina 1 krono za osebo.

Dijaki in vojaki do narednika ter obrtniški

vajenci plačajo polovico.

Vstopnice: pri blagajni in v pisarni

„UNIVERSAL“ Sodna ulica 4.

Pojasnila daje in dovoljuje znižane cene

korporacijam

:: razstavno ravnateljstvo ::

Pisarna „UNIVERSAL“

Ljubljana, Sodna ulica 4.

do 16. oktobra vsak dan med urami od 10. do

1. popoldne in od 5.—9. zvečer.

Predavanja in eksperimentiranje vsako uro.

Vstopnina 1 krono za osebo.

Dijaki in vojaki do narednika ter obrtniški

vajenci plačajo polovico.

Vstopnice: pri blagajni in v pisarni

„UNIVERSAL“ Sodna ulica 4.

Modna in športna
trgovina

P. Magdić, Ljubljana

Nasproti
glavne pošte

Krasne bluze

iz svile, volne, batista in barhenta. Hišne halje, spodnja krila, predpasniki za dame in otroke. Moderer najmodernejši kroj v krasni izbi. Batist in šifon modererki.

Damski klobuki

in erpice, otroerji klobuki in erpice, pajerolani, igle za klobuke, pajerolani za neveste, mirtovi venci in šopki.

Pletene jope

v poljubni barvi, pletene športne jope, pletena spodnja krila, pletene boa in mufi, pletene erpice in klobuki, krasna izbira deržnikov in solnerikov.

Špecialiteta šerp

za gledališer, svilnate in erpkaste šerpe, volnene rute (pleti). Svilnato blago modno in gladko in v najmodernejših vzorcih, gladki in pa modni baržuni, pliši, tenerice.

Damsko perilo

ovratniki, manšete, srajce, spodnja krila, hlaer, predpasniki, žepni robci, krasna izbira švicarske vezenine, kopalni plašer in obleke frotir brisalke in vse druge kopalne potrebšerine.

Jesensko, zimsko

tricot perilo, majce, spodnje hlaer. Reform hlaer, iz klota in pletene, modne nogavice, pletene in suknene gamaše, noerni ervlji za dame in otroke.

Kožuhovina

boa, mufi, klobuki, erpice, rokavice iz sukanca, kožer, pletene in erpkaste, krasne roerne torbice, denarnice in verizerice.

Narodne zastave

narodne torbice, blazine, preproge, tableti, zagr njala, vezenine. Razni društveni znaki, potrebšerine za telovadna društva in drugi šport.

Potrebšerine za šivilje

erpkke, erpkasto blago, erpkasti ovratniki, šerpe, vložki in motivi, pozamenterija, vezenine, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje, svilnati in baržunasti trakovi, podloga gumbi, zlate in srebrne resice, erpkke, žnor, porte in trakovi.

Modno perilo

kakor srajce bele in barvaste, spalne srajce, spodnje hlaer, žepni robci, ovratniki, manšete, naprsniki beli in barvasti.

Cilindri, klobuki

trdi in mehki vedno najnovejše oblike in barve. Zaloga svetovno znanih Borsalino in Pichler klobukov. Erpice iz angleškega sukna, usnjate in kožuhovinaste.

Trikot perilo

kakor srajce, majce, hlaer, potne jopice, dr. Jägerovo volneno zdravstveno perilo. Dr. Lahmannovo zdravstveno perilo iz bombaža.

Dežniki in palice

vsake izvršbe in cene, glaloše, noerne ervlje najboljše kakovosti, usnjate, suknene gamaše, pletene patent gamaše, potovalni pleti in odeje, zračne blazine.

Kravate, pentlje

samoveznice, vedno najzadnje novosti, od priproste do najfinejše vrste. Šeritniki iz svile, volne in bombaža. Moderni svilnati robci za žep.

Špecialiteta gumb

za manšete, prsi in ovratnike, rokavice iz sukna, kožer, volne in pletene, naramnice in podveze, vsemogoer sistemi in cene.

Za lovce

pleteni telovniki, (flanele srajce iz volne in polvolne), dokolenice, nogavice, rokavice, erpice, nahrbtniki. Nepremoerljivi plašer iz oljnate tvarine.

Milo, dišave

ustna voda, voda za lase, kolinska voda, zobna krema, puder, šeretke za obleko, lase, zobe, nohte, brke in klobuke, glavnike, zrcala obveze za brke, gumijaste gobe in vse druge toaletne predmete.

Za turiste

volnene srajce, sviterji in nogavice, dokolenice, nahrbtniki, specialiteta pletenih gamaš, dereze, krplje, cepini, vrvi, plezalke, ski, sanke, raznovrstne aluminijum posode itd.

Modna in športna
trgovina

P. Magdić, Ljubljana

Nasproti
glavne pošte